

CONSEIL de l'Égalité des CHANCES ENTRE HOMMES ET FEMMES
RAAD VAN de Gelijke KANSEN VOOR MANNEN EN VROUWEN
RAT FÜR CHANCENGLEICHHEIT ZWISCHEN MÄNNER UND FRAUEN

**ADVIES NR. 115 VAN 16 MEI 2008 VAN DE RAAD VAN DE GELIJKE
KANSEN VOOR MANNEN EN VROUWEN BETREFFENDE DE GENDERDIMENSIE
IN HET REGEERAKKOORD EN IN DE ALGEMENE BELEIDSNOTA'S VAN DE
FEDERALE MINISTERS, GOEDGEKEURD DOOR DE RAAD OP 21 OKTOBER 2008**

ADVIES NR. 115 VAN 16 MEI 2008 VAN HET BUREAU VAN DE RAAD VAN DE GELIJKE KANSEN VOOR MANNEN EN VROUWEN BETREFFENDE DE GENDERDIMENSIE IN HET REGEERAKKOORD EN IN DE ALGEMENE BELEIDSNOTA'S VAN DE FEDERALE MINISTERS, GOEDGEKEURD DOOR DE RAAD OP 21 OKTOBER 2008

1. RECHTVAARDIGING

Krachtens het koninklijk besluit van 4 april 2003 tot reorganisatie van de Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen (hierna: “de Raad”) heeft hij als opdracht adviezen uit te brengen over alle materies die een impact kunnen hebben op de gelijkheid van vrouwen en mannen teneinde op doeltreffende wijze bij te dragen tot de verwezenlijking ervan. Zijn representatieve samenstelling en lange ervaring van 15 jaar waarborgen de legitimiteit en expertise die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van zijn opdracht.

De Raad brengt zijn adviezen uit op vraag van elk lid van de federale regering of op eigen initiatief. Na de voorstelling van de verzameling bestaande uit het regeerakkoord en de algemene beleidsnota's van de federale ministers (*Parl. Doc.*, Kamer, 52^e legislatuur, nr. 0995/001 e.v.) meent de Raad er een advies aan te moeten wijden om de aandacht te vestigen op een aantal bemerkingen die nuttig zijn voor het nastreven van de gendergelijkheid.

2. GENDERMAINSTREAMING

2.1. Het door de richtlijn 2002/73/EG ingevoegde artikel *1bis* van de Europese richtlijn 76/207/EEG betreffende de tenuitvoerlegging van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen ten aanzien van de arbeidsvoorwaarden bepaalt dat “de lidstaten daadwerkelijk rekening houden met de doelstelling van gelijkheid van mannen en vrouwen bij de opstelling en uitvoering van wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen, beleidsmaatregelen en activiteiten in het domein (van de arbeidsvoorwaarden)”.

Deze bepaling is ook terug te vinden in artikel 29 van coördinatierichtlijn 2006/54/EG, “herziening” genoemd.

2.2. In de Belgische wetgeving is er de wet van 12 januari 2007, specifiek gewijd aan “de integratie van de genderdimensie in het geheel van de federale beleidslijnen”, doorgaans *gender mainstreaming* genoemd.

Deze wet bepaalt in zijn artikel 2:

“§ 1. De regering waakt over de tenuitvoerlegging van de doelstellingen van de vierde Wereldvrouwenconferentie die in september 1995 te Peking heeft plaatsgehad, en meer in het bijzonder over de integratie van de genderdimensie in het geheel van haar beleidslijnen, maatregelen, begrotingsvoorbereidingen of acties en dit met het oog op het vermijden of corrigeren van eventuele ongelijkheden tussen vrouwen en mannen. Daartoe definieert zij, in het begin van de legislatuur, ter gelegenheid van de regeringsverklaring, voor het geheel van de beleidsvlakken, de strategische doelstellingen die zij in de loop ervan wil verwezenlijken in overeenstemming met de doelstellingen van de Vierde Wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking werd gehouden [...]

§ 3. Elke minister stelt jaarlijks, ter gelegenheid van de bespreking van de algemene beleidsnota's, de acties, maatregelen en projecten voor die bijdragen tot de verwezenlijking van de strategische doelstellingen bedoeld in § 1 alsook tot de bevordering van de gelijkheid van mannen en vrouwen.”

- 2.3.** Aan het einde van hoofdstuk 6 van het regeerakkoord “Sociale cohesie” leest men inderdaad: “De regering versterkt de gelijke kansen tussen man en vrouw. Ze werkt verder aan een evenwichtige vertegenwoordiging van mannen en vrouwen in besluitvormingsorganen, zowel binnen als buiten de politiek. Ze geeft uitvoering aan de wet van 12 januari 2007 op de gender mainstreaming en zorgt in het bijzonder voor de goede werking van het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen.”

De Raad moet evenwel vaststellen dat, behalve die van de minister van Gelijke Kansen, de algemene beleidsnota's weinig of geen elementen met betrekking tot *gender mainstreaming* bevatten.

- 2.4.** De Raad beseft dat de tenuitvoerlegging van de wet van 12 januari 2007 de uitwerking en toepassing van een hele werkmethode vereist, waarvan het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen (hierna : “het Instituut”) de motor moet zijn. Het Instituut heeft zich toegelegd op de uitvoering van deze opdracht en de Raad staat klaar om zijn medewerking te verlenen.

Het artikel 2 van de wet van 12 januari 2007 is evenwel van kracht geworden vanaf de regeerperiode na de verkiezingen van 10 juni 2007 (art. 10, 1ste lid). De federale regering in zijn geheel heeft dus verzaakt aan zijn verplichtingen jegens deze wet en tegelijkertijd België in overtreding gehouden met betrekking tot de bovengenoemde Europese richtlijnen.

- 2.5.** Om deze vaststelling te illustreren, geeft de Raad hierna, zonder volledig te willen zijn, enkele voorbeelden uit een aantal beleidsnota's.

3. DE VOORBEELDEN

3.1. Ambtenarenzaken (0995/021).

In deze nota wordt totaal geen aandacht geschonken aan de gendergelijkheid. Nochtans, aangezien ze een nieuwe herziening van de loopbaan van de federale ambtenaren aankondigt, zou ze gemakkelijk de doelstelling “het glazen plafond doorbreken” hebben kunnen bevatten uit het hoofdstuk “Gelijkheid tussen mannen en vrouwen op het vlak van werk” van de nota Gelijke kansen (0995/016), dat hoofdzakelijk gericht is op de privé-sector.

Daarnaast, hoewel de federale regering bezig is met het vervangen of hernieuwen van de onder het mandaatsysteem aangeworven managers, had de nota Ambtenarenzaken, zij het voor de volgende hernieuwing, ook melding kunnen maken van het aannemen van specifieke maatregelen om, conform het regeerakkoord (cf. supra), “een beter evenwicht tussen vrouwen en mannen in besluitvormingsorganen” te waarborgen. Hieromtrent kan het advies nr. 65 van de Raad, “omtrent gender in de Copernicushervorming”, geraadpleegd worden.

De Raad merkt ook nog op dat de nota Gelijke Kansen aankondigt dat “de activiteiten van de cel diversiteit in de schoot van de FOD Personeel en Organisatie ondersteund zullen worden”. De Raad betwist niet dat deze cel voor het personeel voordelige initiatieven voortbrengt, maar hij onderstreept dat het concept diversiteit, waarin vrouwen als een van de ondervertegenwoordigde categorieën worden beschouwd, rechtstreeks in tegenspraak is met dat van *gender mainstreaming* (zie hieromtrent de adviezen van de Raad nr. 31, betreffende het wetsvoorstel ter bestrijding van discriminatie; nr. 95, strekkende tot de uitwerking van een Wetboek voor gendergelijkheid; nr. 107, betreffende het voorontwerp die de wet van 12 januari 2007 zou worden).

3.2. Autonome overheidsbedrijven (0995/019)

Deze nota had ook in de richting kunnen gaan van de evenwichtige vertegenwoordiging van vrouwen en mannen in de raden van bestuur, overeenkomstig het regeerakkoord, maar ook conform verschillende wetsvoorstellen die onder de vorige en de huidige legislaturen werden ingediend.

Aangezien de nota Gelijke Kansen de uitbreiding van de bevoegdheid van de cel diversiteit naar de autonome overheidsbedrijven voorziet, herhaalt de Raad hier zijn bemerking (zie boven, 3.1.).

3.3. Gelijke kansen (0995/016)

De Raad stelt ten eerste vast dat er aparte nota's voor de materies Gelijke Kansen en Werkgelegenheid zijn, terwijl ze onder de bevoegdheid van een en dezelfde minister vallen. Hij verbaast zich erover dat de nota Werkgelegenheid (0995/17) het niet over de genderdimensie heeft (behalve in het kader van moederschapsbescherming), wat opnieuw in tegenspraak is met de notie *gender mainstreaming*.

Wat betreft gender, meldt de nota Gelijke Kansen in hoofdzaak dat de regering het Instituut zijn missies en projecten zal laten voortzetten; het absolute minimum.

De Raad erkent evenwel dat specifiek wat gendergelijkheid betreft, het waarborgen van de uitvoering van de wetten van 12 januari en 10 mei 2007 een absolute prioriteit is.

Met betrekking tot de “genderwet” van 10 mei 2007 vermeldt de nota de voorbereiding (op basis van het door het Instituut bestelde onderzoek) van een koninklijk besluit dat een lijst zal bepalen van goederen en diensten waarvan de toegang op legitieme wijze voorbehouden kan worden voor de leden van één geslacht (art. 9, § 2 van de wet). Daartegenover maakt de nota geen melding van de andere uitvoeringsmaatregelen die dringend moeten aangenomen worden:

- de lijst van beroepen die, van nature, moeten voorbehouden worden aan personen van het ene of het andere geslacht (art. 13, § 3);
- de voorwaarden waarbinnen positieve acties kunnen uitgevoerd worden (art. 16): vreemd genoeg wordt deze kwestie slechts aangehaald in het kader van de zogenaamde “algemene discriminatiewet”. Daarnaast onderstreept de Raad ook, dat duidelijk ten gevolge van een vergetelheid, het artikel 16, § 4 niet de voorafgaande raadpleging van zijn Vaste Commissie Arbeid oplegt als het om positieve acties inzake werkgelegenheid gaat; hij rekent erop dat, in afwachting van een correctie

- van de wet, de minister zeker het advies van zijn commissie zal vragen over het ontwerp van koninklijk besluit;
- de aanstelling van de inspectiedienst (art. 38, § 1).

De Raad herinnert er aan dat, wat betreft deze drie aspecten, verschillende koninklijke besluiten die werden aangenomen op basis van titel V van de wet van 4 augustus 1978 tot economische heroriëntering (respectievelijk, K.B.'s van 8 februari 1979; 14 juli 1987 en 27 februari 1990; 27 november 1978) van kracht zijn gebleven na de goedkeuring van de wet van 7 mei 1999 op de gelijke behandeling van vrouwelijke en mannelijke werknemers bij gebrek aan uitvoeringsmaatregelen. Om een einde te maken aan de juridische onzekerheid zou de regering duidelijk moeten laten weten dat dezelfde koninklijke besluiten nog steeds van kracht zijn tot aan hun vervanging door nieuwe teksten.

De Raad merkt ook op dat, in het kader van de bestrijding van de armoede bij vrouwen, de Minister het Instituut wil belasten met een "studie met betrekking tot de verschillende pistes ter individualisering van de rechten op sociaal en fiscaal vlak". De Raad herinnert eraan dat meerdere van zijn leden een nootore deskundigheid hebben verworven in dit domein en onderstreept dat een individualisering van de rechten bijdraagt tot de strijd tegen de werkloosheidsvallen, een terugkerend thema dat meerdere leden van de regering bezighoudt.

Tot slot heeft de Raad toevallig vernomen dat het ontwerp van programmawet (*Parl. doc.*, Kamer, nr. 1012/001) het artikel 12 van de wet van 10 mei 2007 wijzigt wat betreft de gelijkheid in de aanvullende pensioenen voor zelfstandigen. De Raad zou opmerkingen hebben geformuleerd rond dit onderwerp (zie zijn advies nr. 77 over de aanvullende pensioenen van werknemers, aangevuld door de rechtspraak *Lindorfer* van het Europese Hof van Justitie, C-227/04 P van 11 september 2007). Hij herinnert er daarbij onmiddellijk aan dat hij geraadpleegd werd over het voorontwerp dat de wet van 10 mei 2007 moest worden en heeft bijgedragen tot de verbetering ervan (zie zijn advies nr. 113). Het was echter slechts dankzij een hoorzitting van de Kamercommissie dat hij zich (kort) kon uitdrukken over het voorstel dat uitmondde in de wet van 21 december 2007. De Raad kan dus niet begrijpen dat de regering hem totaal niet geraadpleegd heeft over deze twee wijzigingen van de wet van 10 mei 2007. Hij herinnert eraan dat hij, indien nodig bij monde van zijn Bureau, zeer snel kan antwoorden op vragen om advies. De gebruikelijke haast bij ontwerpen van programmawetten kan een dergelijk gebrek aan consultatie dus niet rechtvaardigen.

4. AANBEVELINGEN

De Raad beveelt de federale regering en elk van zijn leden aan om onmiddellijk lessen te trekken uit deze eerste ervaring en om alle algemene beleidsnota's verder aan te vullen in overeenstemming met het artikel 2 van de wet van 12 januari 2007, zonder te wachten op de invoering van de uitvoeringsmaatregelen ervan. De taak van het uitwerken van deze maatregelen moet ondertussen evenwel voortgezet worden; tegelijkertijd moeten alle uitvoeringsbesluiten van de wet van 10 mei 2007 onverwijld voorbereid en aangenomen worden.

De dynamiek van *gender mainstreaming* impliceert dat de bevoegdheid inzake Gelijke Kansen effectief en transversaal zou kunnen uitgeoefend worden, omdat wie deze materie onder zijn of haar bevoegdheid heeft, de opdracht heeft om in te staan voor de coherentie van de

beleidslijnen, acties, maatregelen van zijn of haar collega's, alsook om de bereikte resultaten op te volgen; maar niet exclusief, want elke minister is verantwoordelijk voor de integratie van de genderdimensie in alle initiatieven die hij/zij neemt. In ieder geval moet er bijzondere aandacht worden geschonken aan het sociaal beleid.

De Raad herinnert er nogmaals aan dat hij, vanuit zijn opdracht, ter beschikking staat van alle regeringsleden, voor het gehele proces van de detectie, koersbepaling, verslaggeving en evaluatie van het gendermainstreamingbeleid.